Monumentale erfenis van de slavernij Aruba en de route van de slavenhandel

door: Luc Alofs (Fundacion Herencia de Sclavitud Aruba)

Tot juli is er in het Nationaal Historisch Archief de eerste grote tentoonstelling over het onderwerp slavernij op Aruba, georganiseerd door de Fundacion Herencia di Sclavitud Aruba. Een nieuwigheid, want slavernij is niet het meest bekende of meest geliefde onderwerp in schoolboeken of dat leeft onder Arubanen. Toch was rond 1850 twintig procent van de Arubaanse bevolking slaaf.

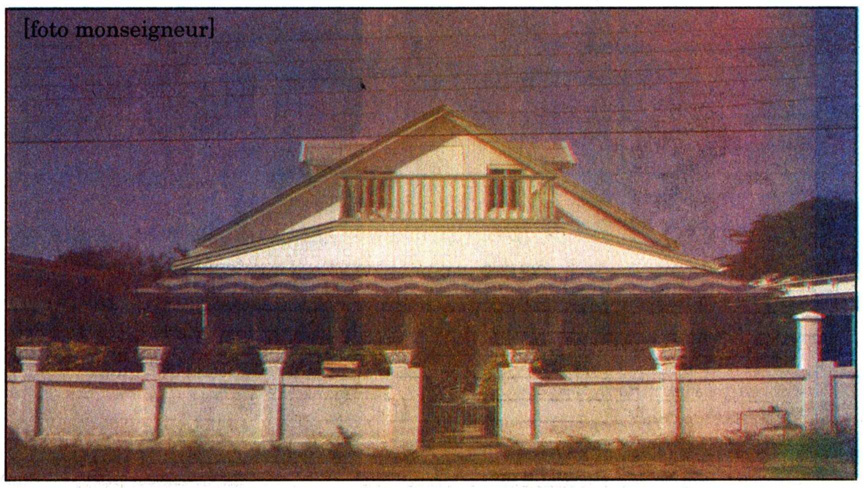
[foto monseigneur]

Niet alleen in de tentoonstelling maar ook elders is aandacht besteed aan de slavernij erfenis op Aruba. UNESCO heeft de erfenis van slavernij centraal gesteld in het wereldomvattende project 'Breaking the Silence' waardoor de herinnering aan de slavernij en de verschijningsvormen in deze tijd worden vastgelegd.In dat kader heeft UNESCO onlangs vier plaatsen op Aruba aangewezen als Places of Memory. Ze fungeren als stille getuigen van slavernij door de eeuwen heen: van de indiaanse tijd tot de twintigste eeuw. Vooral het onderwijs en het 'cultuurtoerisme' kunnen profijt

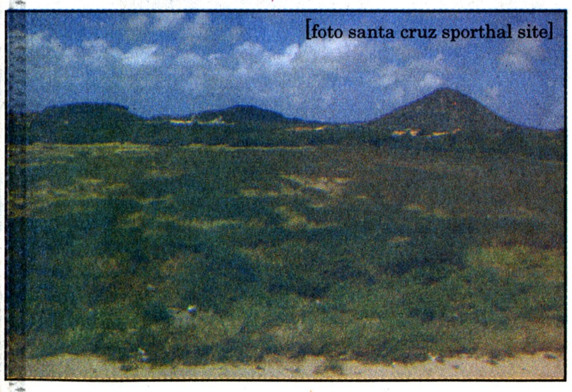
[foto santa cruz sporthal site]

hebben van educatieve en economische projecten in of rond deze monumentale plaatsen.

In dit artikel de vier locaties en hun bijzondere plaats in het Arubaanse landschap en de Arubaanse architectuur.

De indiaanse slavenroute: de Santa Cruz Sporthal Site

De archeologische vindplaats achter het Centro Deportivo Betico Croes, in het hart van Santa Cruz, is aangewezen als herdenkingsplaats van de indiaanse slavernij. In 1514 of 1515 werd de voltallige Caquetio bevolking van Aruba door de Spanjaarden tot slaaf gemaakt en gedeporteerd naar Hispaniola om er te werken in de zilvermijnen, de veeteelt en de landbouw. Ook de indiaanse bevolking van het dorp overkwam dit slavenlot.

Het terrein is een belangrijke archeologische schatkamer over het indiaanse verleden van Aruba en is bovendien eigendom van de overheid. De plaats is gelegen op een goed bereikbare plaats voor scholieren, toeristen en ander publiek, en is daarom uitermate geschikt als archeologisch openluchtmuseum. En als herinnering van het startpunt van de indiaanse slavenroute.

De kolonisatie van Aruba brak door na de bouw van Fort Zoutman aan de Paardenbaai in 1798. Het fort werd gebouwd door Afrikaanse slaven afkomstig uit Curaçao, terwijl Aruba's indiaanse bevolking werd gedwongen bouwmaterialen als hout en kalk aan te voeren. Het fort diende aanvankelijk als bescherming van de Curaçaose handelsschepen die in de Paardenbaai aanmeerden. Het werd gerenoveerd en uitgebreid in 1826. In 1859 waren er drie gevangeniscellen aan toegevoegd, waar regelmatig opstandige slaven werden opgesloten. In 1869 verrees de toren Willem-III om dienst te doen als lichttoren. Het complex is sindsdien het meest bekende en prestigieuze monument van Aruba.

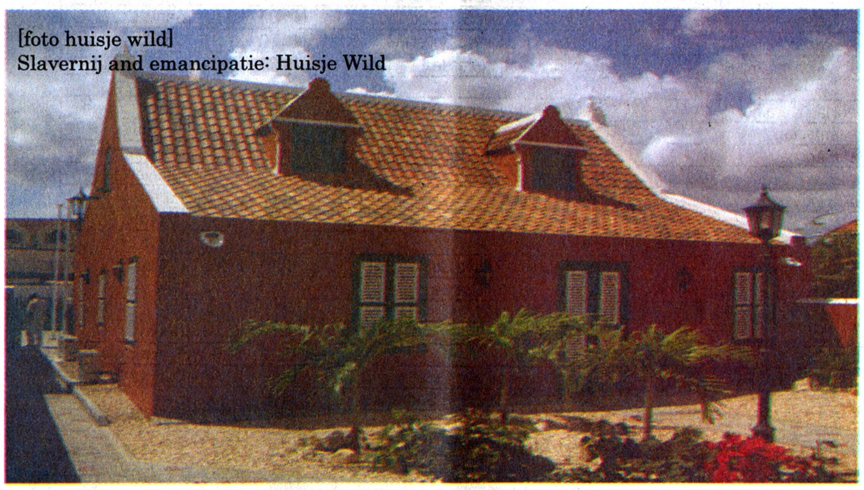
[foto huisje wild]
Slavernij and emancipatie: Huisje Wild

Het fort werd in de jaren 1980 gerenoveerd. Sindsdien is er het Historische Museum Aruba gevestigd. Dit museum richt zich - net als het Places of Memory-project - zowel op de schoolgaande jeugd als de cultureel geïnteresseerde toerist en past daarom uitstekend in dit UNESCO-project.

Gedurende de negentiende eeuw woonde de meerderheid van de Arubaanse slaven in Oranjestad. In of bij het huis van hun eigenaren. Dat was waarschijnlijk ook het geval in het huishouden van Gabriel Ruiz, eigenaar van twee slaven. Hij woonde in wat tegenwoordig Huisje Wild wordt genoemd. Het pand is in de tweede helft van de negentiende eeuw gemaakt en daarna herhaaldelijk verbouwd. Bijzonder aan het pand is ook de mondelinge overlevering dat het in 1914 werd gekocht door Victor Wild, met wiens naam het gebouw sindsdien wordt aangeduid. Deze Wild is volgens de overlevering een nakomeling van de slaven van Ruiz. Hoewel historisch onderzoek deze overlevering nog moet staven, is het pand een voortreffelijk voorbeeld van zowel de slavernij als de redelijk goed geslaagde emancipatie op het eiland.

Huisje Wild is eigendom van de Arubaanse Monumentenraad. Vanwege de centrale ligging naast het archeologische museum heeft het gebouw een groot potentieel als centrum voor herinnering van de slavernij en emancipatie van Aruba.

De Caribische slavenroute: Monseigneur Niewindtstraat 37

De slavenroute eindigde niet zomaar met de afschaffing van de slavernij. Vrijgemaakte slaven in de gehele Caribische regio waren na hun vrijmaking generaties lang gedwongen binnen en buiten de regio werk te zoeken. Zo ook op Aruba. Na de komst van de olieraffinaderij Lago in 1924 trokken duizenden nakomelingen van geëmancipeerde slaven naar San Nicolas om er werk te vinden in de olie-industrie. Zij brachten de Afro-Caribische architectuur van houtbouw met zich mee.

Veel voorbeelden van Afro-Caraïbische architectuur zijn door verwaarlozing, sloop of brand verloren gegaan, maar het pand op Monseigneur Niewindtstraat 37, eigendom van de familie Peterson, is een treffend voorbeeld van Caribische houtbouw op Aruba. Het pand is gebouwd in de jaren dertig en is later integraal verplaatst naar de huidige locatie, dat grenst aan het raffinaderijterrein. Het staat op 'neuten', is deels afgedekt met asfaltpapier en heeft een set dakkapellen.

Door de typisch Caribische architectuur en de bereidheid van de eigenaren, is het geschikt als Place of Memory van de culturele erfenis van slavernij en emancipatie in misschien wel het meest Caribische gedeelte van Aruba. Het is een monumentale getuige van de komst van duizenden Afro-Caribische immigranten.

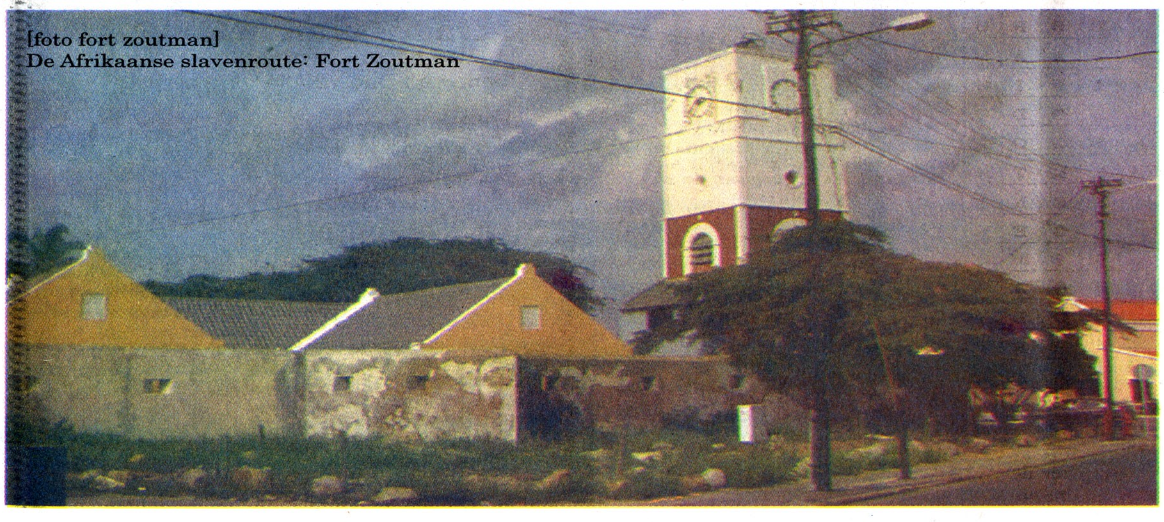
[foto fort zoutman]
De Afrikaanse slavenroute: Fort Zoutman